

Protekcjonismus

Mezinárodní obchodní režim, jaro 2020

- petr.svaton@mail.muni.cz
- Konzultační hodiny – ideálně po přednáškách tohoto kurzu, jinak po domluvě e-mailem

Sylabus kurzu

- Volný obchod
- Protekcionismus
- Vznik GATT, kola jednání
- Od GATT k WTO
- Zemědělství a textil
- Netarifní překážky obchodu
- Služby, investice, duševní vlastnictví
- Regionální preference
- Současné výzvy pro WTO

Seminář a position paper

- 5 normostran, 5 bodů
- Seminář 15. května, odevzdání PP do 12. 5

Minule – volný obchod

- Obchod jako rozšíření dělby práce
- **Komparativní výhoda**
- > Zrušení Corn Laws 1846

Kritika myšlenky volného obchodu

- Obhajoba volného obchodu je často ahistorická a statická
- Komparativní výhody nejsou pevně dané, nevznikly samy od sebe (Navigační akta, Indian calisoes)
- **Vyspělost Anglie = historická náhoda, výsledek protekcionismu!**
- Volný obchod prospívá nejvyspělejší zemi a ta jej podporuje („podkopnutí žebříku“)
- Vymezování se proti Británii (KPE Britové!)

Friedrich List

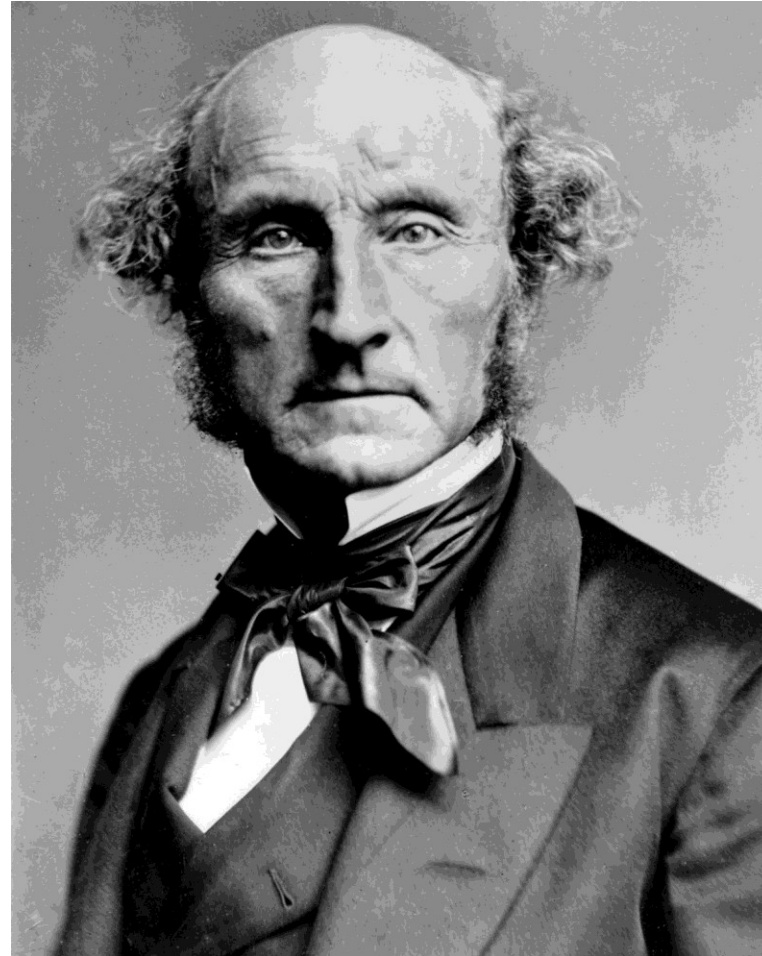
Kritika myšlenky volného obchodu

- **Friedrich List** – KPE předpokládá kosmopolitní svět spolupráce, který zatím neexistuje – války, blokády....
- **Některá odvětví (průmysl) jsou lepší než jiná** – technologie, vysoká přidaná hodnota, kvalifikovaní pracovníci, význam pro vojenství
- **To, co je nejlepší pro svět jako celek, nemusí být nejlepší pro každý národ** (Proč nezvolit dominantní strategii?)

Infant industry

- Největší náklady při zavádění nového odvětví jsou na začátku, proto je potřeba **dočasná ochrana** (Chang – může být ztrátové i několik desetiletí)
- Země může být nekonkurenceschopná, i když nemá žádnou přirozenou nevýhodu, pouze se v ní odvětví zatím nerozvinulo
- V praxi praktikováno od 17. století (merkantilismus, obnovený zájem 19. století, jako první uznávaný ekonom John Stuart Mill)

John Stuart Mill

Infant industry

- **Koordinační problém** - lidé nemají motivaci brát na sebe riziko jako první zavést zahraniční technologie, se kterými doma nikdo nemá zkušenosti
- „**It cannot be expected that individuals should, at their own risk, or rather to their certain loss, introduce a new manufacture, and bear the burden of carrying it on until the producers have been educated up to the level of those with whom the processes are traditional.**“

Alexander Hamilton

Infant industry

- **Alexander Hamilton** – lidé jsou ovlivněni zvykem a tradicí a bojí se nevyzkoušených metod
- - po vzniku odvětví budou ostatní podnikatelé imitovat první firmu
- John Rae - „New arts“ – podporují vzdělanost a inovace
- = **pozitivní externality**

Omezení argumentu infant industry

- Vzdání se současné spotřeby ve prospěch dlouhodobé prosperity
- = uznání, že volný obchod by byl krátkodobě nejlepší
- = první úvahy o dlouhodobém růstu

- Myšleno jako **výjimka** z volného obchodu

Omezení argumentu infant industry

- List – volný obchod se surovinami a zemědělskými produkty (levné vstupy 😊)
- Nejchudší i nejvyspělejší země by měly mít volný obchod
- Jen u odvětví, u kterých je šance, že budou časem konkurenceschopná (vs. clo na válečné lodě v ČR před vstupem do EU ...?!)
- **> Ne všeobecná a dlouhodobá protekce! (vs. reálná obchodní politika)**

Liberální kritika infant industry

Liberální kritika infant industry

- Politika povede ke vzniku **zájmových skupin**
- Odvětví se nikdy nestane konkurenceschopným
- **Proč si noví producenti nepůjčí?** > podmínkou je neexistence efektivního finančního sektoru (=tržní selhání)
- Proč se domácí výrobci nenaučí produkovat podle zahraniční produkce? Bude za této situace možné, aby se jiní domácí výrobci učili od těch prvních? (**Lokální externalita?**)

Úspory z rozsahu

- = Economies of scale
- Velký objem výroby > rozložení fixních nákladů, větší dělba práce a specializace

- 2krát větší vstupy > 3krát větší výstupy

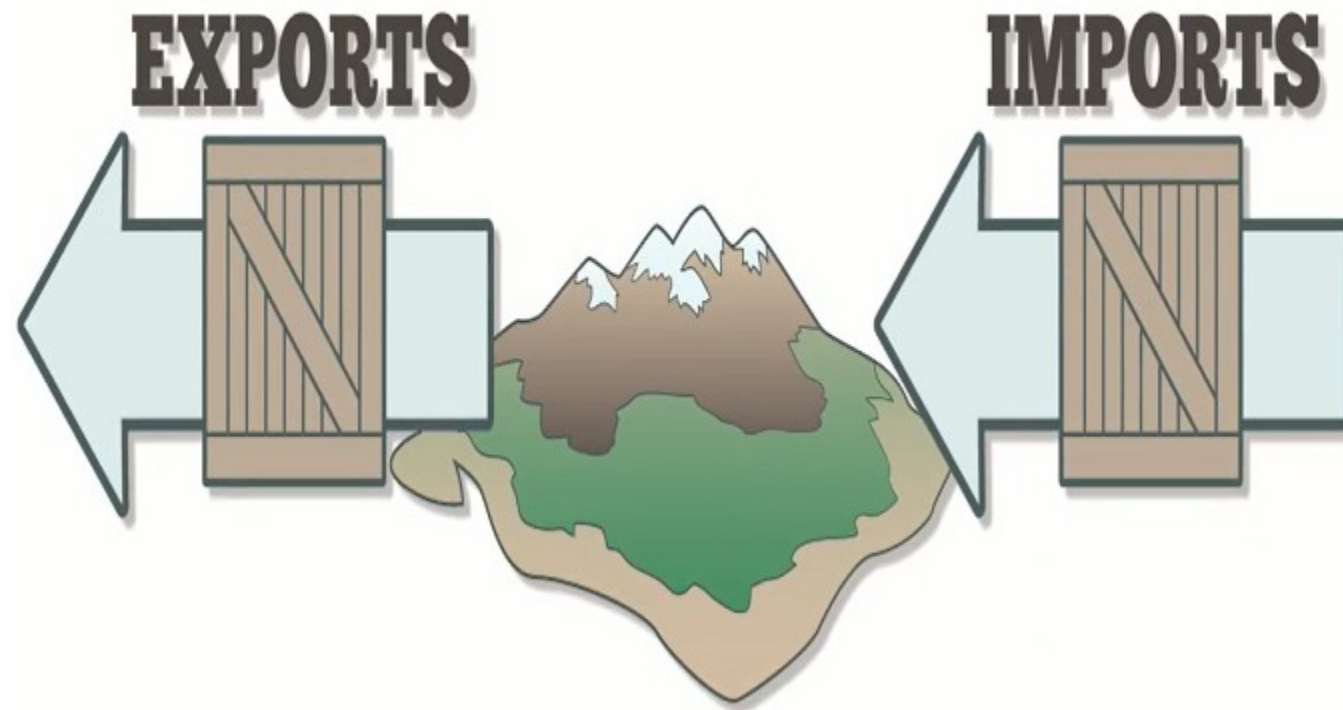
Úspory z rozsahu

- Edward West - **platí pro průmysl, v zemědělství průměrné náklady spíše rostou**
- Joseph Shield Nicholson – země s komparativní výhodou v zemědělství bude mít **vlivem specializace nižší mzdy**
- Frank Graham (1920s) – potřeba **trvale** podporovat průmysl, i když nikdy nebude konkurenceschopný!

Kritika úspor z rozsahu

- Alfred Marshall – **interní a externí** úspory z rozsahu (externí – celé odvětví, které sdílí zaměstnance, know-how, subdodavatele)
- Interní – **proč nejsou všude monopoly?** Začnou úspory z rozsahu časem klesat...? Pokud monopol existuje, proč bychom jej měli dále podporovat?
- Externí – Existuje to? Není to jenom dlouhodobý pokrok? Funguje to jen uvnitř země?

Směnné relace

Směnné relace

- = terms of trade , ToT
- **Cena exportů děleno cenou importů**
- Robert Torrens, John Stuart Mill, cca 1840
- **Cíl: mít drahé exporty, za které si země koupí mnoho importů**
- Velká země může svou obchodní politikou ovlivňovat ceny na světovém trhu a tím i své směnné relace

Robert Torrens

Směnné relace

- **Příklad – USA dováží počítače, vyváží auta**
- Americká vláda uvalí clo na dovoz počítačů, čímž vznikne nedostatek počítačů na trhu v USA
- > Sníží se světová poptávka po počítačích > nižší cena importů
- Část pracovní síly a kapitálu v USA se přesune z výroby aut do výroby počítačů
- > Aut je méně, proto celosvětově zdraží > vyšší cena exportů
- USA si teď za méně vyvezených aut koupí více dovezených počítačů 😊

Směnné relace

- Stejně – exportní daň na auta
- > jako monopol – snížím kvantitu produktu a tím zvýším cenu

Směnné relace

- **Příklad – zlatý standard**
- Kuba obchoduje s Británií a uvalí clo na britské zboží
- Británie teď více importuje než exportuje > obchodní deficit musí platit > zlato se přesune na Kubu
- Vzrostou ceny na Kubě, klesnou v Británii > **změna reálného kurzu** > Británie vyváží více, Kuba méně, ale Kuba si za své exporthy koupí stejně britského zboží
- = Kuba má lepší směnné relace 😊

Směnné relace

- Pro zemi je ideální „**optimální clo**“, které maximalizuje národní blahobyť
- > **volný obchod musí být reciproční**, jinak na něm země může tržít (vs. jednostranný volný obchod 1846)

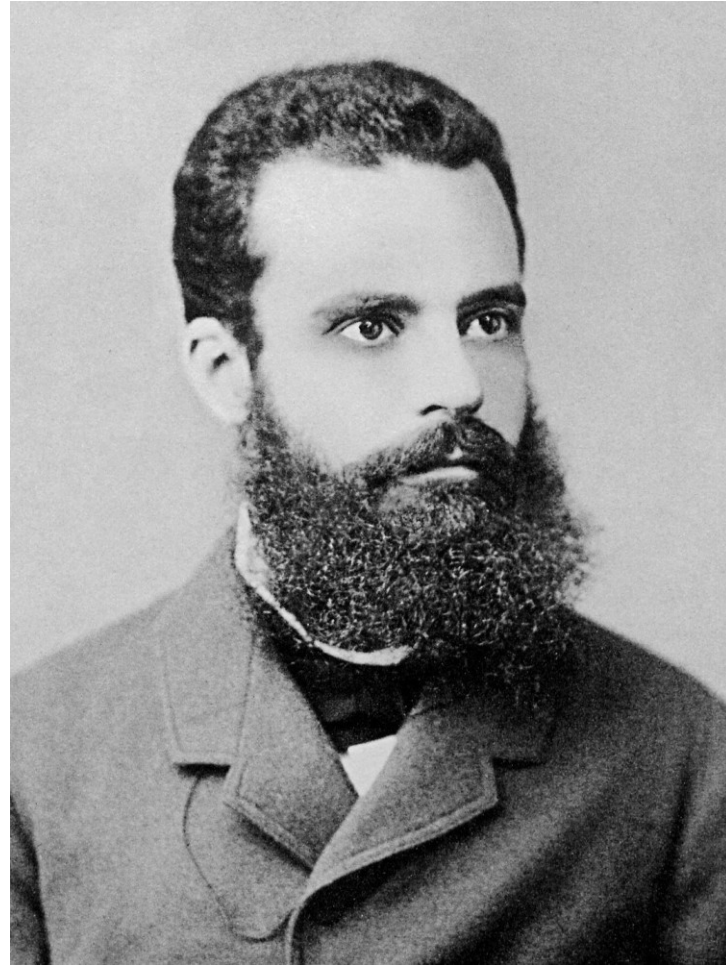
Směnné relace

- Přijímané neoklasickou ekonomii
- Prospěch jedné země je na úkor ostatních, snižuje se světový blahobyť

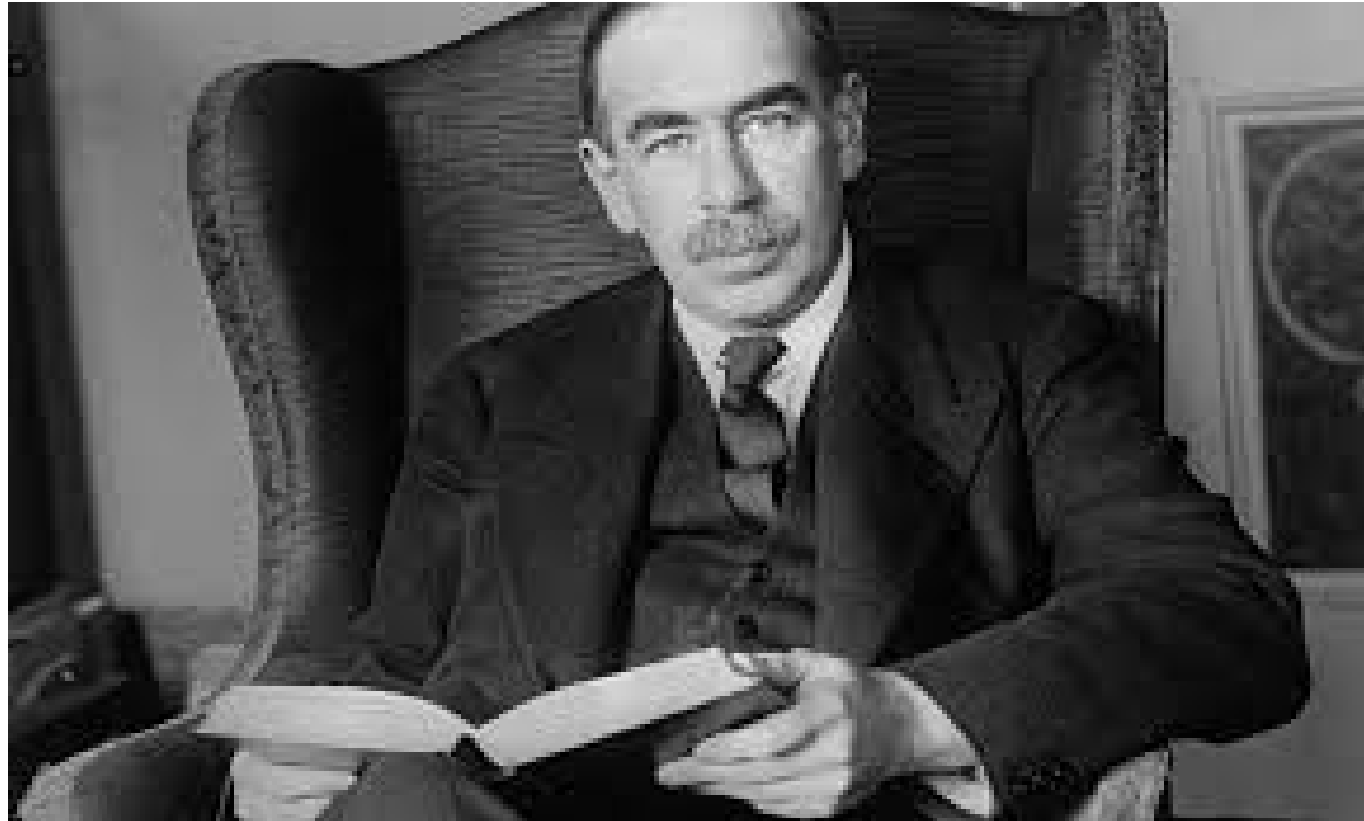
Welfare ekonomie

- **Bohatství** (HDP) **x blahobyt** (užitek)
- KPE – maximalizace bohatství – **Ale co když mají lidé různý mezní užitek?**
- Klesající mezní užitek bohatství – chudé ztráta více bolí
- John Stuart Mill – kompenzace
- Paretovská efektivita – elegantní, ale nereálné dosáhnout změny
- Kaldor-Hicksova efektivita – ti, kterým volný obchod prospěje, jsou **hypoteticky** schopní kompenzovat losery = **vlastně zase HDP!**

Vilfredo Pareto

Keynes a protekcionismus

Keynes a protekcionismus

- 1923: "We must hold to Free Trade, in its widest interpretation, as an inflexible dogma, to which no exception is permitted, wherever the decision rests with us."

Keynes a protekcionismus

- **Relativní úpadek Británie!**
- **Reálná apreciacie** libry kvůli zlatému standardu
- > nevyrovnaná platební bilance, vysoká nezaměstnanost, nemožnost snižovat mzdy (odborníci), deflační politika BoE
- **Ideální řešení – devalvace, deflační přizpůsobení se – neprůchodné**
- Podpora investic doma – drahé, obtížná implementace, bude to trvat
x clo – **jednoduché, přínos do státní kasy, směnné relace**
- 😊

Keynes a protekcionismus

- 1933: „Ideas, knowledge, art, hospitality, travel – these are things which should of their nature be international. But let goods be homespun, **whenever it is reasonable and conveniently possible**; and, above all, let finance be primarily national.“
- > ne jen protekcionismus, ale požadavek autarkie

Historie protekcionismu - Evropa

- 19. století – Německo – Friedrich List (**Zollverein 1834**)
- Experiment s volným obchodem po roce **1860** - **Cobden-Chevalierova smlouva**, síť bilaterálních smluv s MFN (ne multilateralismus!)
- Neúspěch, **návrat k protekcionismu cca 1875**
- Bairoch – protekcionismus vedl k růstu HDP, růst HDP vedl k vyššímu obchodu
- Následující protekcionistické období (1890-1914) **velmi úspěšné**
- Německo – 1815 Němci považováni za lenochy, kteří mají maximálně talent pro umění x 1913 Německo největší a stále prudce rostoucí ekonomika Evropy

Cobden-Chevalierova smlouva

Nevropské země

- Volný obchod – kolonie, Latinská Amerika, Osmanská říše – de-industrializace a zaostalost

Nevropské země

Historie protekcionismu: USA

- Hamilton, „americký systém“ po válce z roku 1812
- Další zvýšení cel pro válce Severu proti Jihu, odmítnutí MFN smluv, McKinleyho tarif
- Obrovský boom - železnice, ocelárny, těžba ropy....
- USA předstihly Británii v HDP cca 1870, v roce 1914 už srovnatelné HDP jako UK+FR+GER!
- Smoot-Hawleyho tarif 1930 – ne bezprecedentní!
- Bilaterální obchodní dohody během 30s, obrat k volnému obchodu po WWII

Bretton Woods

Historie protekcionismu: USA

- Bretton Woods : Britové (Keynes) se bojí, že USA je převálcují a vytlačí je z kolonií
- = Největší protekcionista se stává zastáncem volného obchodu, největší zastánce volného obchodu hájí protekcionismus
- > Čína vs. USA?

- Děkuji za pozornost